

Pesachim Sources 46

תלמוד בבלי מסכת סנהדרין דף עט עמוד א

תניא, רבי שמעון אומר: עד שיאמר לפלוני אני מתכוון.

מאי טעמא דרבי שמעון? - אמר קרא: וארב לו וקם עליו - עד שיתכוון לו. ורבנן? - אמרי דבי רבי ינאי: פרט לזורק אבן לגו. היכי דמי? אילימא דאיכא תשעה נכרים ואחד ישראל ביניהן - תיפוק ליה דרובא נכרים נינהו. אי נמי פלגא ופלגא - ספק נפשות להקל! - לא צריכא, דאיכא תשעה ישראל ונכרי אחד ביניהן, דהוה ליה נכרי קבוע, וכל קבוע כמחצה על מחצה דמי.

ר"ן על הרי"ף מסכת חולין דף לג עמוד ב

ספקו אסור. דנפקא לן מקראי בפרק בתרא דיומא (דף פד ב) ובפ"ק דכתובות (דף טו א) דכל קבוע כמחצה על מחצה דמי. וכתבו בתוס' דלא מיקרי קבוע אלא כשהיה האיסור נודע קודם שלקח אבל אם לא נודע האיסור בשעה שלקח אף על פי שלאחר שלקח נתגלה האיסור ונעשה קבוע לא אמרי' ביה דליהוי קבוע למפרע. ונ"מ למי שלקח בשר מן המקולין ואח"כ נודע שהיתה טרפה ביניהם דשרי כיון דבשעה שלקח לא היה קבוע דדין קבוע שיהא כמחצה על מחצה חדוש הוא ואין לך בו אלא משעת חדושו ואילך כלומר משנעשה קבוע אבל למפרע לא:

בדק הבית על תורת הבית בית ד שער ב דף כט עמוד ב

עוד נראה מדברי החכם בענין תשע חנויות כלן מוכרות בשר שחוטה ואחת מוכרת בשר נבלה, דקיימא לן דאם לקח מאחת מהן ואינו יודע מאי זה מהן לקח אסור דהוה ליה קבוע דחשבינן מחצה על מחצה ובנמצא הלך אחר הרוב דהולכין על שעה זו שנולד הספק והו"ל פירש ואזלינן בתר רובא. ולפי מה שכתב בענינים אלו הוא הדין אם היו בעיר זה עשר חנויות מוחזקות לנו כלן בבשר שחוטה ולקח מאחת מהן ואינו יודע איזו היא ואחר כן נתברר לנו שאחד מהחנויות אלו בשר נבלה הרי מה שלקח מותר שבשעה שנולד הספק כבר פירשה זו ואזלינן בתר רובא ע"כ. ואגב חורפא אמרה וליתה, וכדמעיינת בה שפיר משגחת להו דלא דמיינן כלל דאלו בנמצא דאזלינן בתר רובא הספק שנולד לנו על שעה זו על חתיכה זו עם היות החנויות ברורים שאין בהם ספק והספק שעליה היא על שעה זו ולא על שעת פרישתה מן החנויות אבל בשר שניקח מן החנויות בעודן כלן בחזקת היתר כשנתברר שאחת מן החנויות אסורה אין תורת הספק הזה על שעה זו שאין תולדת הספק מצד עצמה אלא מצד ברירת החנויות שנתברר עכשיו שאחד מהן אסורה ומתוך כך נולד בה ספק על אותה שעה שהוא פירשה בידי הלוקח מהן אם כן ספק זה אינו מחודש אלא גלויי מילתא בעלמא הוא שתחילה היה נעלם ממני שהייתי סבור שכולן מותרות וכשנתברר שאחד אסור איגלי מילתא למפרע שבשעת מקח חתיכה זו כשפירשה מהן באותה שעה היה ספק שלה וזה ברור. עוד כתב דחתיכה חשובה של בשר חי אוסרת תערובתה אפילו באלף כדין חתיכה הראויה להתכבד בה בפני האורחין ע"כ. ואינו נכון, שאין דין חתיכה הראויה להתכבד בה בפני האורחין אלא בשהיא ראויה עכשיו להתכבד בה כגון שנתבשלה אבל כשהיא חיה לא.

תלמוד בבלי מסכת זבחים דף עג עמוד א

בעלי חיים חשיבי ולא בטלי. ונמשוך ונקרב חד מיניהו, ונימא: כל דפריש מרובא פריש! נמשוך? הוה לה קבוע, וכל קבוע כמחצה על מחצה דמי. אלא ניכבשינהו דנידי, ונימא: כל דפריש מרובא פריש! אמר רבא: (השתא דאמור רבנן לא ניקרב) גזירה שמא יבאו י' כהנים בבת אחת ויקרבו. א"ל ההוא מרבנן לרבא: אלא מעתה, מגיסא אסירא! משום שמא יבאו י' כהנים בבת אחת ויקחו. בעשרה כהנים בבת אחת מי אפשר? אלא אמר רבא: משום קבוע.

תוספות מסכת זבחים דף עג עמוד ב

אלא אמר רבא משום קבוע - מדגזור משום קבוע היה נראה דאי שקיל חד מן הקבוע אסור מדאורייתא ולא אמרי' מרובא פריש דכיון דדבר חשוב הוא ולא בטל היכא דה"ל קבוע כמחצה על מחצה דמי אבל א"א לומר כן מדאמר רב בסמוך טבעת של עבודת כוכבים שנתערבה במאה טבעות ונפלה אחת מהן לים הותרו כולן ומשמע נמי לדידיה דבמתני' [דנתערבו] אחד בריבוא ומית חד מיניהו אמרי' דאיסורא מית והשאר מותרין ואמאי אדרבה דהיתר נפל ומית אלא היינו טעמא דהקילו משום דמדאורייתא בטלי ברובא דכל מילי מדאורייתא ברובא בטלי כיון דלא ידיע ואפילו ששה דברים מאחר שנתערב ולא ידיע וכן תרומה בטלה באחד ומאה ולא שייך כל קבוע אלא בדבר הידוע כגון תשע חנויות ותשע צבורין ותשע צפרדעים ותשע עכו"ם שההיתר והאיסור שלהם ידועים במקומם.

תוספות מסכת חולין דף צה עמוד א

ספוקו אסור - דכל קבוע כמחצה על מחצה דמי והא דקיי"ל מדאורייתא חד בתרי בטיל היינו היכא שמעורב ואינו ניכר האיסור אבל הכא ידוע האיסור בדוכתיה וחנות המוכרת בשר נבלה ובדבר חשוב אפי' מעורב לא בטיל ואמר כל קבוע כו' כדאמר בפ' התערובת (זבחים עג.) גבי תערובת בעלי חיים דחשיבי ולא בטלי דפריך ונמשוך ונקריב חד מינייהו ונימא כל דפריש מרובא פריש ומשני נמשוך בתמיה הוה ליה קבוע וכל קבוע כו' ועיקר הטעם אינו משום קבוע אלא משום דבעלי חיים לא בטלי כמו דבר שדרכו לימנות

תלמוד בבלי מסכת נזיר דף יא עמוד ב

אמר ר' יצחק בר יוסף אמר רבי יוחנן: האומר לשלוחו צא וקדש לי אשה סתם - אסור בכל הנשים שבעולם, חזקה שלוח עושה שליחותו, וכיון דלא פריש ליה, הא לא ידע הי ניהו קדיש ליה. איתיביה ר"ל לרבי יוחנן: קן סתומה שפרחה גוזל אחד מהן לאויר העולם, או שפרחה לבין חטאות המתות, או שמת אחד מהן - יקח זוג לשני; ואילו קן מפורשת אין לו תקנה, ואילו שאר קינין בעלמא מיתקנן, ואמאי? לימא: כל חדא וחדא דלמא האי ניהו! אמר ליה, קאמינא אנא: אשה דלא ניידא, ואמרת לי את: איסורא דנייד; וכ"ת, הכא נמי נייד, אימור בשוקא אשכח וקדיש! התם הדרא לניחותא, גבי קן מי הדרא.

רש"י מסכת נזיר דף יב עמוד א

אמר ליה אמינא לך אנא אשה דלא ניידא - דכל כבודה בת מלך פנימה והואיל דקביעה הוה ליה כמחצה על מחצה ואסור ואת מותבת לי מאיסורא דנייד דאיכא למימר דהתם בדין הוא דלישתרו משום דאית בה טעמא דכל דפריש מרובא דהיתירא פריש.

תוספות מסכת נזיר דף יב עמוד א

אסור בכל הנשים שבעולם - וא"ת וכ"ע יאסרו לישא נשים דשמא זאת היא שנתקדשה ע"י שליח ולר"ת דהנשים נאמנות לומר לא נתקדשתי תינח גדולות קטנות שאינן יודעות אם אביהם קבל עבורן קדושין מאי איכא למימר וכבר מת אביה וי"ל דמדאורייתא אפילו הוא שרי לישא דאזלינן בתר רובא [מלומד] מקרובות המקודשת היא ואינו אלא קנסא בעלמא שעשה שליח סתם ולא פירש לו קדש לפלונית ולדידיה קנסו ולאחריני לא קנסו [וא"ת] וליהוי איסורא דאורייתא דהויא ליה קבוע וכל קבוע כמחצה על מחצה דמי וי"ל דלא אמרינן קבוע כמחצה דמי אלא כשהאיסור ניכר לעצמו וההיתר ניכר לעצמו אבל כשאין האיסור ניכר לעצמו לא אמרינן קבוע.

פרי מגדים יורה דעה שפתי דעת סימן קי"ט ק"ד - טז

החלק הב' הוא ב' חנויות בכל א' מהן שור א' ונמצא אחד מן הראשים טריפה דנתערבו גוף החנויות יש מחלוקת. הנה דעת הר"ש מקינון ז"ל בס' הכריתות ס"י קצ"ט ור' דכה"ג לא מיקרי קבוע ובהכי ניחא למה לא יאסור כל העולם מלזרוע ולחרוש שמא נחל איתן הוא הביאו המ"י כלל מ"ג אות ל"ח ומ"ו והפר"ח אות י"ג וכ"ב ומשמע דאפילו קבוע [דרבנן] לא הוה אם אין חה"ר"ל (ומ"ש הר"ש ז"ל אי נסבינן זרע ולא ידעינן אי מינה היינו לקח מקביעות) ומדברי הפרישה אות (ט"ז) [ט"ו] נראה דתערובת המקולין מדרבנן הוה קבוע ואף חשאר"ל הוה כמו ר"ל ולא מן התורה וא"ש קושיא דנחל איתן דאוקמי' אדין תורה כיון דלא אפשר אמנם דעת הב"ח בסוף ס"ו משמע בהדיא קביעות חנויות הוה קבוע מן התורה אף שאין נודע באיזה חנויות שהרי כתב מוארב נפקא אף שאין ניכר כלל הישראל יע"ש הרי דשלוש מחלוקת בדבר והפרי תואר אות ו' צידד אי הוה מ"ה יע"ש וכן דעת הש"ך אות י"ד ואות י"ז דמן התורה הוה קבוע וכמו שאבאר. והנה התוס' בנזיר י"ב בד"ה אסור וגיטין ס"ד א' בד"ה אסור מבואר דלא הוה קבוע בכך וקנסא הוא עיין בא"ה ל"ה משמע בשאר איסורין אפילו מדרבנן שרי ואמנם הרמב"ן הביאו הרשב"א בד' שיטות והר"ן שם והמ"מ פ"ט מאישות כתב דמדינא אסור ולא בירר אי מ"ה אי מדרבנן:

ואני תמה על עצמי הא מבואר הוא דכל שיש א' שיודע מהקביעות אף שללוקח הוא ספק שלא נודע מ"מ קביעות גמור הוא עיין פר"ח י"ג ופ"ת ו' והובא במשמרת הבית ק"כ אם כן בהאומר לשלוחו כו' ל"מ היכא דשליח חי והלך לו הוה קבוע מן התורה כיון דלשליח ידוע וניכר הוא ואפי' מת השליח מ"מ האשה שנתקדשה יודעת והוה קבוע הניכר וצ"ע: והנה לקושית הר"ש מקינון ז"ל מנחל איתן י"ל כמ"ש הר"מ ז"ל בפ"ט מהלכות רוצח נחל איתן ששוטף בחזקה יע"ש שמים עוברים בתוכו עיין פרש"י בחומש וא"כ אין אותו מקום ראוי לזריעה וליכא חששא. ומ"מ לדינא צ"ע ובה"מ יש לצדד ולומר דתערובות חנויות הוה קביעות דרבנן לא קביעות דאורייתא ונ"מ בתערובת הב' אח"כ דלא הוה ספק הא' מן התורה וכמו שאבאר באות כ"ו אבל לומר דלא הוה אפילו קבוע דרבנן כמ"ש הפר"ח ז"א והיינו אף באר"ל דאי בר"ל כולי עלמא מודים דקבוע דרבנן הוה. ובית לחם יהודה סותר דבריו באות (י"א) [י"ד] כתב חנויות הוה קביעות מ"ה ובאות י"א

הביא דברי פר"ח וע"ש. עיין שבות יעקב חלק שני סימן ל"ב השיג על הפנים מאירות ח"א צ"ח על מ"ש על הט"ז בא"ח תרע"ג אות ו' דנר חנוכה הוה קבוע דאין ניכר כתב השבות יעקב דהוה דומיא דחנויות יע"ש. והנה אמת הט"ז כאן אות ה' סובר תערובת חנויות הוה קבוע דאורייתא ומ"מ אפשר דקביעות נר חנוכה לא דמי לזה:
עוד אזכיר מ"ש הר"ב לקמן סימן קי"ד ס"י בהג"ה משמע וודאי דאף דלא ניכר האיסור במקומו מיקרי קבוע והצ"צ בסימן ל"ב בלוקח קמח משוק לפסח כ"כ דהוה קבוע דבר תורה וכבר כתבנו בזה בה"מ יש לומר דהוה רק דרבנן ומ"מ על הפר"ח קשה ששם לא ערער וי"ל:

חידושי ר' שמעון שקופ כתובות סימן כג

ובס' פרי מגדים לה' תערובות סי' ק"י ס"ק י"ד [בשפתי דעת] כתב ג' חקירות בדין קבוע: [והחקירה ה]א', כיון דלא מהני רוב בקבוע א"כ כ"כ לא יהני ספק ספיקא דלשיטת הרשב"א הוא מטעם רוב היכא שהוא קבוע, כגון בט' חנויות מוכרות בשר כשר ובאחת ספק נבלה ספק כשרה, אי מהני בכה"ג להתיר משום ספק ספיקא, דהרי אף אם היה בחנות האחת ודאי טריפה הוה רק ספק, ועוד ספק שמא בחנות זו ליכא טריפה, יעו"ש. והנראה שהיה מפרש דבדבר קבוע לא התירה תורה היתר רוב. וזה אינו, דרק אם המיעוט והרוב הוא ע"י מספר בדברים הקבועים אמרה תורה שהמיעוט נחשב כמספר המרובה, אבל לענין ס"ס שאנו דנים לברר דחתיכה זו אינה טרפה ע"י ספק ספיקא ואין אנו מבררים כלל על מקום הבשר ליחס לו איזה שם ע"י כמות המספר, דהס"ס אינו מברר כלל על זה אלא רק על החתיכה ע"י רוב מקרים, היינו דאפשר להיות שנלקחה מן הט' חנויות דאז היא כשרה והב' שמא מה שנמצא בהחנות האחת ג"כ כשר ועי"ז איכא רוב אפשרויות דהבשר הזה כשר הוא, וכל שהרוב הוא ע"י רוב מקרים לא שייך דין קבוע.
ועוד לא אוכל לירד לסוף דעתו, דהרי בזה ודאי לא נסתפק דאם היה על בשר זה ס"ס מצד עצמו לא מחמת הספק של החנויות דהיה מותר, דהרי כל ספק ספיקא הוא בקבוע. ומה שנסתפק בכה"ג הוא רק מחמת הספק הא' של החנויות, והרי כל הדין קבוע הוא רק דין ספק ואיך לא יצורף הספק השני מה שעל החנות הב' לעשות מזה רוב, כיון דבספק הב' ליכא גירעון כלל מחמת קביעותו, דהרי אם היו שני ספקות כערך הספק הב' לא היה מסתפק כלל ובמה יגרע ס"ס זה מכל ס"ס דעלמא, דאף דהספק הא' שבא מספק החנויות הוא ספק דשייך בו ענין קבוע אבל קבוע אינו מגרע מדין ספק רק מדין רוב וכאן ע"י ספק דשייך בזה ענין קבוע לא הוה יותר מספק ורק ע"י הצטרפות הספק הב' איכא שני ספיקות, וע"כ לענ"ד כפי שבארנו ואין כאן מקום להסתפק כלל.